

"Vidsjåen" – en fordums festplass.

Av Roar Aarnes

Går du Sortasringen, - etappen fra Eidumslia, til Spigiln, passerer du en åpen plass i lauvskogen oppe på Nordistubergan med en liten informasjonstavle som markerer at stedet heter "Vidsjåen". På tavla står det videre at på begynnelsen av 1900-tallet samlet ungdommen seg til lek og dans her på denne plassen.

Sivert Aasheim som var født i Åsgrenda i 1891, var med på å etablere denne leikarplassen. I en artikkel som sto å lese i Stjørdalens Blad i jula 1966, under pseudonymet "Sjur", forteller han om sine erindringer fra den tid plassen ble etablert. Her er artikkelen:

"Blad fra minnes bok":

Vi som begynte ungdomstida på begynnelsen av 1900-tallet hadde ikke så god anledning til å samles til lek og moro som ungdommen nå til dags, og nå i lange tider. Samfunnshus eller annet ungdomslokaler fantes ikke. Det kunne være enkelte bygder som hadde skytterhus, men de lå som regel nokså avsides til og var lite egnet til festlokale. I min heimbygd hadde vi et frilynt ungdomslag med nokså god tilslutning, og våre møter fikk vi holde i kirkestua. Det var forresten klokkeren som var formann i laget og ordnet med lokale, men d han et var en betingelse at alt skulle gå meget stille for seg, og det var nå for så vidt bra det. Vi kunne til nød få lov til å gå en marsj etter møtet, men ikke snakk om en lek i noen form, og noe sånt som en svingom kunne vi ikke engang tenke på.

Ungdommen er nå engang slik av natur, at de gjerne vil slå seg på hælan en gang i blant, men det måtte vi således ordne privat, og da helst på et sted hvor ingen kunne høre trekkspillåt eller ståk forøvrig, som det gjerne kan bli når ungdom samles. Det kunne være ei høyløe, smie eller lignende sted hvor golvet var såpass at det gikk an å svinge seg. Men så var det noen kloke hoder som fant ut at det skulle være gildt å finne et passende sted i friluft å arbeide opp en leikplass, hvor ungdommer fra alle kanter kunne møtes og ha det morosamt. – Vi fant en meget fin plass nokså sentralt. Den lå på en stor høy ås med vidt utsyn til alle kanter, og vi var ganske sikker på, at det skulle gå i orden med grunneieren.

Det var Hågen som var eier av stedet. En meget jovial og trivelig gubbe, han var glad i ungdommen, og det var ikke nei i hans munn. Hågen var en liten kar omtrent 60 år med rundt rødt helskjegg, og han gikk bestandig med et godslig flir i ansiktet og var venn med alle."

Hågen Pedersen Sorte
1848 - 1919

Grunneieren Hågen var Hågen Pedersen Sorte på Nordre Sorte (Gnr. 153/1). Han var gift med Sigrid Pedersdatter

Sorte fra Øster-Sorta (Gnr. 151/1). Hågen og Sigrid hadde ingen barn, så i april 1909, da de var henholdsvis 61 og 62 år, solgte de gården til Ole Veisetmo. Sigrid og Håkon ble da kårfolk, og boende i kårenden av "stuggulåna". Ole Veisetmo var eier av gården kun kort tid, for i oktober 1910 tok Hågens brorsønn, Bortinus Eidum, gården på odel. Kjøpesummen var da kr. 11.100,- pluss kårforpliktelser. Ole Veisetmo hadde betalt kr. 10.000,-. Ole ble boende med sin familie på gården fram til april 1911. Høsten 1914, etter at Sigrid, - kona til Håkon døde, solgte Bortinus Eidum gården til Sivert (Stein-Sivert) Sorte på nabogården (Gnr. 153/2).

Sivert Aasheim skriver videre:

"Nå ble det en travel tid. Det var mye som måtte gjøres for å få plassen brukbar. Grøfting, rydding av skog, planering og påtrilling av sand for å få fin bane og mye annet. Det ble dugnadsarbeid to kvelder i uka og vi sto på som bare det. – Dette var om våren og målet var å få alt i orden til pinselørdagskveld, og det var ikke så lang tid å gjøre det på. Jentene møtte opp med kaffekjelen, og de tok også i et tak med forskjellig annet når det knep om. Det gikk med liv og lyst, med sang og latter langt ut i de små timer. Det viste seg at timeplanen holdt og når pinsa kom var også plassen ferdig til bruk. Hågen var spesielt innbudt og anmodet om å holde en åpningstale. Det gjorde han også. Han steg opp på en stor stein og holdt følgende tale:

"Våren er for alt levende her på jord. Det gjelder fugler, skog og planter og alt levende. Det gjelder også således for den store ungdomsflokken som er samlet her i kveld og som ser framtida lyst i møte. Æ har gitt dere denne plassen som de kan møtes på og leik dokk så mye som dere berre orker, og kanskje også kan finne en partner for livet. Æ vil berre forbeholde, at alt skal gå pyntelig for seg, og æ fraber mæ alt ansvar i alle retninger. – Det er en ting æ vil be dokk om, og det er at når dere går opp eller ned etter veien, så pass på at dere ikke tramper ned graset mitt. _ Og denne leikarplassen skal heite "Vidsjå", for her kan dere sjå fjord og fjell, fine bygder og alt som er vakkert å sjå på. Og no kan dere bare sette i gang. - - "

Snakk om jubel. To sterke karer tok Hågen og bar ham på gullstol rundt plassen, - mens den store forsamling klappet og holdt et svare leven. – Når Hågen endelig kom ned på føttene igjen, rant to blanke tårer nedover kinnnet hans og forsvant i det røde kinnskjegget.

Vidsjå ble et kjent og populært sted og det manglet ikke på publikum. Ungdommer fra hele bygda kom, og mange også fra nabobygder. Det var ikke da som nå, at det bare var å starte opp bilen og kjøre langveis. Nei, bilen var ukjent, - men de fleste hadde sykler, og de som ikke hadde sykler fikk sitte på stanga eller bagasjebrettet. Især damene, - de fikk alltid fri skyss, og en mil eller så, gikk fort.

Plassen lå som nevnt høyt opp på en ås, og de siste 50 – 60 meterne var tverrbratt og tung å gå, men desto lettere når man skulle hjem. (Red. Dette tyder på at adkomsten til Vidsyn den gang gikk rett opp fra gården i Østre Nordistu.)

Det gikk mye på folkeviseleiker og når de ble lei av det, fant en mann frem 2-raderen og så kom dansen i gang. – 2-raderen var det flere som håndterte og når den

ene ble trett tok den andre over. Alle var fornøyd med musikken, enda det ikke var "Los Vargas", "The Sparrows" eller "The Sauthers", - eller noe lignende som var toneangivende. Alt var norsk på den tida, og ikke som nå, at det ikke er fint uten engelsk. Det var forresten mye annet også som ikke var da som nå. Damene hadde ikke silkelegger, sko med sylhæler og skjørt som var kuttet 12 cm over kneet. – Nei, skjørtet rakk helt fram på skotåa og det var forsterket i nerkant med noe som hette skoduk og som gjorde det stekt og solid. Det var hjemmevevet stoff som sto for en støyt. Skoene var hjemmegjort av solid lær og med hælringer som slo gnister hvis de traff en stein litt forkjært under polsdansen. Alt var solid helt igjennom både kropp og klær, og alle var godt fornøyde med alt slik det var.

Det hendte også at den eldre generasjon tok en tur på plassen. De fleste hadde noen av sine avkom med i leiken og de ville gjerne sjå hvorledes alt gikk for seg. Kanskje en gang i blant kom et fjernt minne fram fra den tida de sjøl slo seg på støvelleggene og trødde polsdansen i den stille sommernatta.

Bakom plassen var det laget en løvhytte med benker og bord, og der var det servering av brus. – Kjøpmann Furan gikk i fast rute med bruskasser på ryggen og det var tomt på et blunk. – Det var ingen lett jobb, men den samme mann var en alle tiders kjernekar. (Red.: Dette var Iver Furan, som hadde etablert butikk på Eidtun, - nederst i Eidumlia, i 1904.)

Fyll og spetakkel forekom sjelden. Om det vist seg en gang i blant at noen kom for å lage bråk, så ble han av to sterke karer geleidet ut på kanten av bakken, fikk et kraftig spark i baken og var dermed på et øyeblikk ved foten av bakkekneiken, og fant det ikke lønnsomt å gå oppover igjen.

Sommernatta gikk fort. Ingen så på klokka. Rundt omkring i lauvskogen var det fuglesang. Langt ut i Stubergsåsen gol gauken, og oppe på Skålmyra spilte orrhanen sine dirrende låter. – Det duftet av nyutsprunget bjørkelauv og heggeblomster. – Kvitveisen lå som et teppe over mo og hei mellom kvite bjørkestammer.

Sjur

Plassen fikk navnet "Vidsjå", men i daglig tale har den alltid gått under navnet "Vidsjåen". Ut fra Sivert Aasheims erindringer, må "Vidsjå" ha blitt etablert som festplass engang mellom 1904 og 1908. – Det må ha skjedd etter at Iver Furan etablerte handel på Eidtun i 1904, og før Hågen Pedersen Sorte solgte gården i april 1909. Hvor lenge "Vidsjåen" ble brukt som festplass, er ukjent.

Rundt 1930 ble det etablert revefarm på den gamle festplassen på "Vidsjåen". Det var "Laanke Sølv og Blårevopdrett", - en familiebedrift hvor aksjonærene var brødrene Peder og Petter Sorte samt deres svogere Olaf Dybvad og Anders Øfsti. Peder Sorte var sjefen, han hadde fått opplæring i pelsdyravl ved A/L Hegra Sølvrevopdræt på Floråsen. Nabogutten, - Olaf Sorte, var røkter på farmen. Revefarmen på Vidsjåen ble imidlertid kortvarig, for da "primus motor", - Peder Sorte, giftet seg og overtok Nedre Mæla (gnr. 90/1) i 1932, etablerte han revefarm der, og drifta på "Vidsjåen" dabbet av. Rester etter revfarmen på Vidsjåen er fortsatt synlig den dag i dag.

"Laanke Sølv og Blårevopdrett"

Fra v: Jens Klausen, Konrad Sørmo og Peder Sorte med en blårev i hendene

Alle som har gått på Sorte skole etter krigen, kjenner "Vidsjåen" godt. "Vidsjåen" var et fast utfluktsmål på fine forsommerdager i mai- juni når hvitveis dekket grasbakkene oppover Sortasberget, - men også på de varmeste og fineste dagene i august-september når skolestua kunne bli uutholdelig. Mange utetimer er blitt avholdt der oppe. Her ble det lekt "siste par ut" og det ble "slått på ring". Hit tok vi med tegnesaker for å forevige naturintrykk, og her ble det plukket blomster for å komplettere plantesamlinga i herbariet. Her underviste lærer Sørli i bruk av kart og kompass og vi fikk prøve oss i orienteringsløyper som han hadde lagt opp på forhånd. Mange har gode barndomsminner fra "Vidsjåen"

Sivert Aasheim som skrev ned sine erindringer fra "Vidsjåen", var sønn av Bersvend og Beret Marta Aasheim, og vokste opp som nummer 3 i en søskenflokk på 9. To av hans søstre døde imidlertid som små, men allikevel var det en stor søskenflokk som vokste opp i Åsgrenda. Hans eldste søster ble gift med lokalhistorikeren Ivar Nilsen Værnesbranden. I 1919 ble Sivert gift med Johanna Rikstad. Etter 12 års ekteskap, døde Johanna i 1931, og Sivert ble enkemann i en alder av 40 år, med tre små barn i alderen 7, 9 og 11 år å forsørge. Etter at barna ble voksne og klarte seg på egen hånd, flyttet Sivert til Trondheim, hvor han ble boende resten av livet. I 1946 ble han gift med Marit Lund fra Børsa. Siver Aasheim døde i 1980.

*Sivert Aasheim
1891-1980*